రస్తు.

దేవలధర్మశాస్త్రము

ఆంధ్రటీకాసహితము.

మ-రా-రా-శ్రీ, డి. హానరబిల్
వల్లె. చెంచలరావుపంతులు, సి. ఐ. ఇ.
గారి సహాయమున

చెన్నపురి:
వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్‌సన్సు వారిచే
ప్రకటితము.
1917.

PRINTED BY
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE AUDI SARASWATY NILAYA PRESS,
69, MALAYAPERUMAL STREET, MADRAS —1917.

శ్రీరస్తు.

దేవలస్మృతి

ఆంధ్రటీకాసహితము.

మూలమ్. సింధుతీరే సమాసీనం
దేవలం మునిసత్తమమ్,
సమేత్య మునయ స్సర్వే
ఇదం వచన మబ్రువన్. 1

తాత్పర్యము. సింధుతీరే = సింధునదీతీరమునందు, సమాసీనం = ఉన్నటువంటి, మునిసత్తమం = మునిశ్రేష్ఠుఁడయిన, దేవలం=దేవలఋషినిగూర్చి, సర్వేమునయః = అందఱుమునులు, సమేత్య = కూడివచ్చి, ఇదం=ఈ (ముందుచెప్పఁబోయెడి), వచనం=వాక్యమును, అబ్రువన్=పలికిరి.

లోకే మ్లేచ్ఛాశ్చ శుంఠాశ్చ సుఖా చ్ఛుద్ధి మవాప్నుయుః, బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా శ్శూద్రా శ్చైవానుపూర్వశః. కథం స్నానం కథం శౌచం ప్రాయశ్చిత్తం కథం భవేత్, కిమాచారా భవేయుస్తే చైత దాచక్ష్వ విస్తరమ్. 2

లోకే=లోకమునందు, శ్రేష్ఠాశ్చ=శ్రేష్ఠులైన, శాంతాశ్చ=శాంతులైన, బ్రాహ్మణాః=బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియాః=క్షత్రియులు, వైశ్యాః=వైశ్యులు, శూద్రాశ్చ=శూద్రులు, అనుపూర్వశః=వరుసగా, కథం=ఏవిధముచేతను, సుఖాత్ = సుఖముగా, శుద్ధిం=శుద్ధిని, అవాప్నుయుః=పొందుదురు. కథం=ఏప్రకారము గా, స్నానం=(వీరికి) స్నానము, కథం=ఏప్రకారముగా, శౌచం=శుచిత్వము, కథం=ఏప్రకారముగా, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తము, భవేత్=కలుగుచున్నది. కేచ=వారు, కిమాచారాః=ఏఆచారముగలవారు, భవేయుః=అగుచున్నారు. ఏతత్=దీనిని, విస్తరం=విస్తరముగా, అవద=చెప్పుము.

అథ. దేవలః=దేవలుఁడు. (ప్రత్యుత్తరము చెప్పుచున్నాఁడు)—

> త్రిశంకో ర్వర్జయే ద్దేశం సర్వం ద్వాదశయోజన
> మ్,ఉత్తరేణ మహానద్యా దక్షిణేన తు కీటకమ్.
> తత్రతిష్ఠేత్తు మోహేన దినమేకం ప్రమాదతః,
> బ్రాహ్మణః పతిత స్సద్యః భ వే త్తస్మా త్తు తం త్య
> జేత్. 8.

మహానద్యాః=మహానదికి, ఉత్తరేణ=ఉత్తరముగాను, కీటకం=కీటకదేశమునకు, దక్షిణేనతు=దక్షిణముగాను, ద్వాదశయోజనం=పండ్రెండు యోజనముల విస్తీర్ణముగల, త్రిశంకోః=త్రిశంకువుయొక్క, సర్వం దేశం=యావత్తుదేశమును, వర్జయేత్=విడిచిపెట్టవలయును. తత్ర=అచ్చట, ప్రమాదతః=ప్రమాదమువలన, మోహేన=మోహముచేతను ? ఏకందినం=ఒకదినము, బ్రాహ్మణః

ద్విజః=బ్రాహ్మణుఁడు, తిష్ఠేత్ తు=ఉండినట్టియున, సద్యః=తత్క్షణమే, పతితః=పతితుఁడు, భవేత్=అగుచున్నాఁడు. తస్మాత్=కనుక, తం=దానిని (ఆదేశమును), త్యజేత్=విడువవలయును.

ప్రాయశ్చిత్తంప్రవక్ష్యామి విస్తరేణ మహర్షయః. 4

మహర్షయః=ఓగొప్ప ఋషులారా! విస్తరేణ=విపులముగ ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తమును, ప్రవక్ష్యామి=చెప్పెదను.

మృతే సూతే తు సర్వాసాం పత్నీనా మనులోమినామ్. స్వామితుల్యం భవే చ్ఛౌచం మృతే స్వామిని యౌనికమ్, ఆశౌచం జాయతే తాసాం సూతం మాసం భవిష్యతి. 5

అనులోమినాం=అనులోమజాతులైన, సర్వాసాం=అందఱి, పత్నీనాం=భార్యలకు, మృతే=మరణమునందు, సూతే=జననమునందు, శౌచం=శుద్ధి, స్వామితుల్యం=పెనిమిటికినిర్ణయమైన దానితో సమము, భవేత్=అగుచున్నది. స్వామిని=పెనిమిటి, మృతే=చనిపోఁగా, ఆశౌచం=అశుచి, తాసాం=వారికి, జాయతే=కలుగుచున్నది. యౌనికం=యోనిసంబంధమైన, సూతం=సూతకము, మాసం=ఒక నెల, భవిష్యతి=ఉండును.

అపేయం యేన సంపీత మభక్ష్యం వాపి భక్షిత మ్, మ్లేచ్ఛై ర్నీతేన విప్రేణ హ్యగమ్యాగమనం కృతమ్. తస్య శుద్ధిం ప్రవక్ష్యామి యావదేకం తు వత్సరమ్, చాంద్రాయణం తు విప్రస్య సపరాకం

ప్రకీర్తితమ్. పరాకమేకంతుక్షత్త్రే స్యాత్పాదకృ
చ్ఛ్రేణ సంయుతమ్, పరాకార్ధం తు వైశ్యస్య
శూద్రస్య దినపంచకమ్. 6

మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, నీతేన=ప్రేరేపింపఁబడిన, యే నవిప్రేణ=ఏబ్రాహ్మణునిచేత, అపేయః=త్రాగరానిది, సంపీతం=త్రాగఁబడినదో, అభక్ష్యం వా అపి=తినఁగూడనిది, భక్షితం=తినఁబడినదో, అగమ్యాగమనం=నిషిద్ధస్త్రీసంయోగము, కృతం=చేయఁబడినదో, తస్య=వానికి, శుద్ధిం=శుద్ధిని, ప్రవక్ష్యామి=చెప్పెదను. విప్రస్య=బ్రాహ్మణునికి, సపరాకంచాంద్రాయణం=పరాకకృఛ్రిము తోఁగూడుకొనిన చాంద్రాయణవ్రతము, యావత్ ఏకంవత్సరం= ఒకసంవత్సరమువఱకు, ప్రకీర్తితం=(ప్రాయశ్చిత్తముగా) చెప్పఁబడియున్నది. క్షత్త్రే=క్షత్త్రియునికి, పాదకృచ్ఛ్రేణసంయుతం= పాదకృఛ్రిముతోచేరిన, ఏకంపరాకం = ఒకపరాకకృఛ్రిము, స్యాత్=(ప్రాయశ్చిత్తముగా) అగుచున్నది. వైశ్యస్య=వైశ్యునికి, పరాకార్ధం=అర్ధపరాకకృఛ్రిము, శూద్రస్యతు=శూద్రునికి, దిన పంచకం = ఆయిదుదినములవఱకు, (పరాకకృఛ్రిము చెప్పఁబడియున్నది.)

నఖలోమవిహీనానాం ప్రాయశ్చిత్తం ప్రదాపయేత్,
చతుర్ణా మపి వర్ణానా మన్యథా శుద్ధి ర స్తిహి. 7

నఖలోమవిహీనానాం =గోళ్లువెండ్రుకలులేని, చతుర్ణాం వర్ణానాంఅపి=నాలుగువర్ణములవారికి, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తమును, ప్రదాపయేత్=విధింపవలయును, అన్యథా=తీకపోయిన (గోళ్లువెండ్రుకలు తియ్యకపోయిన), అశుద్ధిః అస్తిహి=అశుద్ధియుండితీరియున్నది.

ప్రాయశ్చిత్తవిహీనంతు యదా తేషాం కళేబరమ్,
కర్తవ్య స్తస్యసంస్కారో మేఖలాదండవర్జితః. 8

తేషాంకళేబరం=వారిశరీరము, ప్రాయశ్చిత్తవిహీనం=ప్రాయశ్చిత్తములేక, యదా=ఎప్పుడు (ఉన్నదో అప్పుడు), తస్య=దానికి (ఆశరీరమునకు), సంస్కారం=(ఉపనయన) సంస్కారము, మేఖలాదండవర్జితం= మొలత్రాడుదండములేనిదిగా, కర్తవ్యః=చేయఁదగినది.

మ్లేచ్ఛైర్భిణ్ణీ తేనశూద్రేణ హారితే దండమేఖలే,
సంస్కారప్రముఖం తస్య సర్వం కార్యంయథావిధి.

మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, నీతేన=ప్రేరేపింపఁబడిన, శూద్రేణ=శూద్రునిచేతను, దండమేఖలే=(బ్రాహ్మణుని) మొలత్రాడు దండము, హారితే=హరింపఁబడినవో, తస్య=వానికి, యథావిధి=శాస్త్రప్రకారము, సంస్కారప్రముఖం=సంస్కారము మొదలైన, సర్వం=యావత్తు, కార్యం=చేయఁదగినది.

సంస్కారాంతేచ విప్రాణాం దానం ధేనుం చ
దక్షిణామ్. 10

సంస్కారాంతే=సంస్కారము అయినతర్వాత, విప్రాణాం=బ్రాహ్మణులకు, దానం=(భూ) దానము, ధేనుం=గోవును, దక్షిణాం=దక్షిణగా (ఇయ్యవలయును).

దాతవ్యంశుద్ధిమిచ్ఛద్భిరశ్వ గోభూమిహస్తికమ్,
తథా సా న కుటుంబానాం పఙ్క్తిం ప్రాప్నోతి
నాన్యథా. 11

శుద్ధిం=శుద్ధిని, ఇచ్ఛద్భిః=ఇచ్ఛయించువారిచేత, అశ్వగోభూమిహాస్తికం=గుఱ్ఱము, ఆవు, భూమి, ఏనుఁగు, దాతవ్యం=ఇయ్యఁదగినది. అసౌ=వీఁడు, తథా=అటుల(చేసినయెడల), కుటుంబానాం=కుటుంబములయొక్క, పఙ్క్తిం, ప్రాప్నోతి=పొందుచున్నాఁడు. అన్యథా=లేకపోయిన, న=పొందఁడు.

యదా స్వయం స్వభార్యా చ గచ్ఛేచ్చైవ విశు
ద్ధ్యతి. అథ సంవత్సరా దూర్ధ్వం మ్లేచ్ఛైర్ణీతో
యదాథ వేత్, ప్రాయశ్చిత్తే తు సంచీర్ణే గంగా
స్నానేన శుద్ధ్యతి. 12

మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, నీతః యదాథవేత్ = తీసికొనిపోఁబడినవాఁడు ఎప్పుడు అయినాఁడో (అప్పుడు) స్వయం=తాను, స్వభార్యా చ=తనభార్యయును, యథా విశుద్ధ్యతి = ఏవిధముచేత శుద్ధిని పొందుచున్నాఁడో, (ఆవిధముగా) గచ్ఛేత్ ఏవ=(యాత్రకు)పోవలయును. అథ=తర్వాత, సంవత్సరాత్ ఊర్ధ్వం= ఒకసంవత్సరము గడచినపిమ్మట, ప్రాయశ్చిత్తే తు = ప్రాయశ్చిత్తము, సంచీర్ణే=చేసికొనఁగానే, గంగాస్నానేన= గంగాస్నానముచేత, శుద్ధ్యతి=శుద్ధినిపొందుచున్నాఁడు.

సింధుసౌవీరసౌరాష్ట్రిసావ్రాత్ప్రత్యంతవాసినః,
కళింగకొంకణా న్వంగాః గంగాస్నానేన శుద్ధ
తా. 13

సింధుసౌవీరసౌరాష్ట్రిసావ్రాత్ప్రత్యంతవాసినః=సింధుదేశము, సౌవీరదేశము, సౌరాష్ట్రిదేశము, సావ్రాత్ దేశము, మ్లేచ్ఛ

దేశము ఇందుందువారికిని,కళింగకొంకణాన్వంగాన్ = కళింగ దేశము, కొంకణదేశము, వంగదేశము వీనిని(పొంది),గంగాస్నా నేన=గంగాస్నానముచేత, శుద్ధతా = శుద్ధి, (కలుగుచున్నది.)

బలా ద్దాసీకృతా యే తు మ్లేచ్ఛచండాలదస్యు
భిః, అశుభం కారితాః కర్మ వాగాదిప్రాణపీడ
నమ్. ఉచ్ఛిష్టమార్జనంచైవ తథా తస్యైవ భోజ
నమ్,ఖరోష్ట్రవిడ్వరాహాణా ముచ్ఛిష్టస్యచ భక్ష
ణమ్. తత్స్త్రీణాం చ తథా సంగం తాభిశ్చ
సహ భోజనమ్, మాసోషితే ద్విజాతౌ తు ప్రా
జాపత్యం విశోధనమ్. 14

యేతు=ఎవరు,బలాత్=బలవంతముగా, మ్లేచ్ఛచండాలదస్యుభిః=మ్లేచ్ఛులచేత,చండాలులచేత,దొంగలచేత, దాసీకృతాః=దాసులుగాచేయఁబడి,వాగాదిప్రాణపీడనం=వాగ్బంధనము మొదలైన ప్రాణిహింసను, ఉచ్ఛిష్టమార్జనంచఏవ=ఉచ్ఛిష్టమును తొలగించుటయును,తథా=అటువలెనె, తస్య=దాని (ఉచ్ఛిష్టము)యొక్క భోజనమును,ఖరోష్ట్రవిడ్వరాహాణాం ఉచ్ఛిష్టస్యచభక్షణం=గాడిద, లొట్టిపిట్ట, పందులయొక్క ఉచ్ఛిష్టభోజనమును, తత్స్త్రీణాంచ సంగం=వారిస్త్రీలతోడి సంగమమును,తాభిః సహ భోజనం=వారితోఁగూడ భోజనమును, అశుభం కారితాః=(పైన చెప్పిన) అశుభమైనకార్యమును చేయింపఁబడినవారో, వారిలో, ద్విజాతౌ=ద్విజుఁడు,మాసోషితే=ఒక నెల వారితో వాసముచేసిన యెడల, ప్రాజాపత్యం = ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము, విశోధనం = శుద్ధికరము.

చాంద్రాయణం త్వాహితాగ్నేః పరాకస్త్వథ
వాభవేత్, చాంద్రాయణం పరాకం చ చరేత్సం
వత్సరోషితః. 15

ఆహితాగ్నేః తు=అగ్ని ఆధానముచేసికొనినవానికి, చాంద్రాయణం= చాంద్రాయణవ్రతము, అథవా=లేక, పరాకః=పరాక కృఛ్రము, భవేత్ = (మ్లేచ్ఛులతో నొకనెల సహవాసముచేసిన విషయములో ప్రాయశ్చిత్తముగా) అగుచున్నది. సంవత్సరోషితః= సంవత్సరము మ్లేచ్ఛసహవాసముచేసినవాఁడు, చాంద్రాయణం=చాంద్రాయణమును, పరాకంచ=పరాకకృఛ్రమును, చరేత్ = చేయవలయును.

సంవత్సరోషిత శ్శూద్రః మాసార్ధం యావకం
పిబేత్, మాసమాత్రోషిత శ్శూద్రః కృచ్ఛ్ర
పాదేన శుద్ధ్యతి. 16

సంవత్సరోషితః = ఒకసంవత్సరము, మ్లేచ్ఛసహవాసము చేసిన, శూద్రః=శూద్రుఁడు, మాసార్ధం = అరనెల, యావకం= యవగంజిని, పిబేత్=త్రాగవలయును. మాసమాత్రోషితః=ఒక మాసము సహవాసముచేసిన, శూద్రః = శూద్రుఁడు, కృఛ్రపాదేన=పాదకృఛ్రముచేత, శుద్ధ్యతి=శుద్ధిని పొందుచున్నాఁడు.

ఊర్ధ్వం సంవత్సరాత్కల్పం ప్రాయశ్చిత్తం
ద్విజోత్తమాః, సంవత్సరై శ్చతుర్భిస్తు తద్భావ
మధిగచ్ఛతి. 17

ద్విజోత్తమాః = ఓబ్రాహ్మణులారా! సంవత్సరాత్ = సంవత్సరముకంటె, ఊర్ధ్వం = పైన, కల్పం = కల్పమను పేరు గల, ప్రాయశ్చిత్తం = ప్రాయశ్చిత్తము విధింపవలయును. చతుర్భిః = నాలుగు, సంవత్సరైః = సంవత్సరములచేత, (వానముతోఁ గూడుకొనినవాఁడు,) తద్భావం=అమ్లేచ్ఛత్వమును, అధిగచ్ఛతి= పొందుచున్నాఁడు.

రాసో న విద్యతే యస్యప్రాయశ్చిత్తం దురాత్మనః, గుహ్యకక్షశిరోభ్రూణాం కర్తవ్యం కేశవాపనమ్. 18

యస్యదురాత్మనః = ఏపాపికి, రాసః = మ్లేచ్ఛస్త్రీతోడి క్రీడ, నవిద్యతే = లేదో, వానికి, గుహ్యకక్షశిరోభ్రూణాం = గుహ్యస్థానముయొక్కయు, చంకలయొక్కయు, శిరస్సుయొక్కయు, కనుబొమలయొక్కయు, కేశవాపనం = వెంద్రుకలక్షౌరము, కర్తవ్యం = చేయఁదగినది.

ప్రాయశ్చిత్తీ సమారభ్య ప్రాయశ్చిత్తం తు కారయేత్, స్నానం త్రికాలం కుర్వీత కంథావాసా జితేంద్రియః. కుశహస్త స్సత్యవక్తా దేవతేన హ్యుదాహృతమ్. 19

ప్రాయశ్చిత్తీ = ప్రాయశ్చిత్తముచేసికొనువాఁడు, స్నానం = స్నానమును, త్రికాలం = మూఁడుకాలములయందు, కుర్వీత = చేయవలయును. కంథావాసాః=గంతినుధరించినవాఁడై, జితేంద్రియః = ఇంద్రియ నిగ్రహముగలవాఁడై, కుశహస్తః=

దర్భలుచేతియందుఁగలవాఁడై, సత్యవక్తా=నిజము చెప్పెడిస్వభావముగలవాఁడై, దేవలేనసముదాహృతం=దేవలఋషిచేతచెప్పఁబడిన, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తమును, ఆరభ్య=ఆరంభించి, కారయేత్=చేయించుకొనవలయును.

సంవత్సరం తదర్ధం వా మాసం మాసార్ధమేవ
వా. బలా న్మ్లేచ్ఛై స్తు యో నీతః తస్య శుద్ధి
స్తు కీదృశీ. 20

సంవత్సరం=ఒకసంవత్సరముగాని, తదర్ధంవా=దానిలో సగముగాని, మాసం=ఒక నెలగాని, మాసార్ధంఏవవా=అరనెలగాని, మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేత, బలాత్=బలవంతముగా, యః=ఎవఁడు, నీతః=స్వాధీనము చేసికొనఁబడినవాఁడో, తస్య=వానికి, శుద్ధిఃతు=శుద్ధి, కీదృశీ=ఎటువంటిది, (చెప్పుము.)

సంవత్సరోషిత శ్శూద్ర శ్శుద్ధ శ్చాంద్రాయణేనతు
పరాకం వత్సరార్ధే చ పరాకార్ధం త్రిమాసకే,
మాసకే పాదకృచ్ఛ్రం స్యా న్నఖరోమవివర్జితః.
పాదోనంతు క్షత్రియ స్యోక్త మర్ధం వైశ్యస్య
దాపయేత్, ప్రాజాపత్యం ద్విజ స్యోక్తం పాదం
కృచ్ఛ్రస్య దాపయేత్. 21

సంవత్సరోషితః=సంవత్సరము సహవాసముచేసిన, శూద్రఃతు=శూద్రుఁడు, నఖరోమవివర్జితః=నఖరోమములు తీసికొనినవాఁడై, చాంద్రాయణేన=చాంద్రాయణముచేత, శుద్ధః=శుద్ధుఁడగుచున్నాఁడు. వత్సరార్ధేచ=అర్ధసంవత్సరము వాసముచేసినట్ల

ట్లయిన, పరాకం=పరాకకృఛ్రము, త్రిమాసకే=మూఁడు మాసములైన, పరాకార్ధం=అర్ధపరాకకృఛ్రము, మాసకే=ఒక నెల వాసము చేసినట్లయిన, పాదకృఛ్రం=పాదకృఛ్రము, స్యాత్=(ప్రాయశ్చిత్తముగా) అగుచున్నది. క్షత్రియస్య=క్షత్రియునికి, పాదోనం=ముప్పాతిక కృఛ్రము, ఉక్తం=చెప్పఁబడియున్నది. వైశ్యస్య=వైశ్యునికి, అర్ధం=అర్ధకృఛ్రమును, దాపయేత్=చేయింపవలయును. ద్విజస్య=బ్రాహ్మణునికి, ప్రాజాపత్యం = ప్రాజాపత్యకృఛ్రము, ఉక్తం=చెప్పఁబడియున్నది. పాదంకృఛ్రస్య = పాదకృఛ్రమునుకూడ, దాపయేత్=చేయింపవలయును.

ప్రాయశ్చిత్తావసానే తు పుష్కలా దక్షిణా స్మృతా, తదాఽసౌ స్వకుటుంబానాం రూపనష్టో న దుష్యతి. 22

రూపనష్టో=స్వరూపనాశముకలిగియుండఁగా, ప్రాయశ్చిత్తావసానేతు=ప్రాయశ్చిత్తాంతమందు, పుష్కలా=సంపూర్ణమైన, దక్షిణా=దక్షిణ, (ఇయ్యవలసినట్టుగా,) స్మృతా=చెప్పఁబడియున్నది. తదా=అప్పుడు, స్వకుటుంబానాం=తనకుటుంబములలో, నదుష్యతి=దూషణముపొందఁడు.

అశీతి ర్యస్య వర్షాణి బాలో వా న తు షోడశః, ప్రాయశ్చిత్తార్ధ మర్హంతి స్త్రియో రోగిణ ఏవ చ. ఊనైకాదశవర్షస్య పంచవర్షా త్పరస్య చ, ప్రాయశ్చిత్తం చరే ద్భ్రాతా పితా ఽన్యోవా వివర్ధకః,

వ్రతం చరేత్సర్వ మన్యథా నైవ శుద్ధ్యతి, తిల
హోమంప్రకుర్వీత జపంకుర్యాదతంద్రితః. 23

యస్య=ఎవనికి, వర్షాణి=వయసుప్రయుక్త-సంవత్సరములు, ఆశీతిః=ఎనుబదిఅయినవాఁడు, షోడశ=నతః=పదియాఱుసంవత్సరములు వెళ్లని, బాలః=బాలుఁడు, స్త్రియః=స్త్రీలు, రోగిణః=ఏవచ=రోగముగలవారు, ప్రాయశ్చిత్తార్థం=పైనచెప్పిన ప్రాయశ్చిత్తములో సగమును, అర్హంతి=ఆచరించుటకు యోగ్యులగుచున్నారు. ఊనైకాదశవర్షస్య=పదునొకండుసంవత్సరములకులోఁబడిన, పంచవర్షాత్ పరస్యచ=అయిదుసంవత్సరములుదాటినవానికి, భ్రాతా= సహోదరుఁడుగాని, పితా=తండ్రిగాని, బివర్ధకః అన్యః వా=పోషకుఁడైన ఇతరుఁడుగాని, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తమును, చరేత్=చేయవలయును. స్వయం=తాను, తత్సర్వం వ్రతం=ఆయావత్తువ్రతమును, చరేత్=చేయవలయును. అన్యథా=లేకపోయిన, నశుద్ధ్యతిఏవ=శుద్ధినిపొందఁడు. తిలహోమం=(ప్రాయశ్చిత్తానంతరము) నువ్వులతో హోమమును, ప్రకుర్వీత=చేయవలయును. అతంద్రితః=పాలుమాలికలేనివాఁడై, జపం=జపమును, కుర్యాత్=చేయవలయును.

సల్లాపస్పర్శనిశ్వాససహయానాసనాశనాత్, యా
జనాధ్యాపనాత్పానా త్పాపం సంక్రమతే
నృణాం. 24

సల్లాపస్పర్శనిశ్వాస సహయానాసనాశనాత్=పాపితో మాటలాడుట, పిలుచుట, కూడివాహనమెక్కుట, సమముగకూర్చుండుట, భోజనము చేయుటయీని వలన, యాజనాధ్యాపనాత్=

పాపిచేత యజ్ఞముచేయించుట, వేదముచెప్పించుట వీనివలన, పానాత్=వానితో ఒకచెంబులో నీరుత్రాగుటవలనను, నృణాం = నరులకు, పాపం=పాపము,సంక్రమతే=కలుగుచున్నది.

యాజనం యోనిసంబంధం స్వాధ్యాయం సహభోజనం, కృత్వా సద్యః పతత్యేవ సహయానం న సంశయః. 25

యాజనం=పాపిచేత యజ్ఞముచేయించుట, యోనిసంబంధం=పాపియొక్క యోనిసంబంధము, స్వాధ్యాయం = పాపితో కూడ అధ్యయనముచేయుట,సహభోజనం=కూడభోజనముచేయుట, సహయానం=కూడవాహన మెక్కుట, కృత్వా=చేసినట్లైన, సద్యః=శీఘ్రముగనే, పతతి=పతితుఁడగుచున్నాఁడు. నసంశయః= సంశయములేదు.

సంవత్సరేణ పతతి పతితేన సహాచరన్,యాజనాధ్యయనయజ్ఞాది కుర్వాణస్సార్వకాలికం. 26

పతితేన=పతితునితోఁగూడ, సహాచరన్ = సహవాసము చేయువాఁడు, సంవత్సరేణ=ఒకసంవత్సరముచేత, పతతి=పతితుఁడగుచున్నాఁడు. సార్వకాలికం=ఎల్లకాలము,యాజనాధ్యయనయజ్ఞాది=యజ్ఞముచేయించుటయును కూడ యుండుటయును, వానితో యజ్ఞమునుచేయుటయును, కుర్వాణః=చేయువాఁడు, (పతితుఁడగుచున్నాఁడు.)

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి ప్రాయశ్చిత్త మిదంశుభం,

నృణాం మ్లేచ్ఛైస్తు నీతానాం బలాత్సంవేశనే క్వచిత్. 27

మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, క్వచిత్=ఒకానొక, సంవేశనే, వారి స్థానమందు, బలాత్=బలవంతముగా, నీతానాం=తీసికొనిపోఁబడిన, నృణాం=నరులకు, ఇదం=ఈ, శుభం=శుభమైన, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తమును, అతఃపరం=అటుమీఁదట, ప్రవక్ష్యామి=చెప్పెదను.

బ్రాహ్మణక్షత్రియాన్వైశ్యశూద్రాన్నీతానథాంత్యజైః, బ్రాహ్మణ్యాః కీదృశీ న్యాయ్యం ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే. 28

అథ=ఇంక, అంత్యజైః=చండాలులచేతను, నీతా=తీసికొని పోఁబడిన, వైశ్యశూద్రా=వైశ్యులుశూద్రులు, బ్రాహ్మణక్షత్రియా=(అటువలె తీసికొనిపోఁబడిన)బ్రాహ్మణక్షత్రియులును, (వీరలకును), బ్రాహ్మణ్యాః=(మ్లేచ్ఛులచేత తీసికొని పోఁబడిన)బ్రాహ్మణస్త్రీకిని, కీదృశీ=ఎటువంటి, న్యాయ్యం=న్యాయమైన, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తము, విధీయతే=విధింపఁబడుచున్నది. (అనఁగా దానిం జెప్పెద ననుట).

బ్రాహ్మణీ భోజనే మ్లేచ్ఛైరభక్ష్యాభక్షణే తథా, పరాకేణ తతశ్శుద్ధా పాదకేనోత్తరోత్తరాత్. 29

బ్రాహ్మణీ=బ్రాహ్మణస్త్రీ, మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, భోజనే=భోజనము చేసిన విషయములో, తథా=అటువలెనే, అభక్ష్యభక్షణే=భక్షింపఁదగనివస్తువులను భక్షించుటయందును, పరాకేణ=

పరాకకృచ్ఛ్రముచేత, తతః=దాని,(అపాపమువల్లనుండి,) శుద్ధా=శుద్ధురాలు,(అగుచున్నది.) ఈ తతోత్తరాత్=అతిశయముయినపాపమువలననుండి,పాదకేన=పాదకృచ్ఛ్రము (ఎక్కువగా చేయుట) చేత (శుద్ధురాలగుచున్నది).

న కృతంమైధునం తాభి రభక్ష్యంనైవ భక్షితం,
శుద్ధిస్తథా త్రిరాత్రేణ మేచ్ఛాన్నేచైవ భక్షితే.

తాభిః = వారితో, (స్త్రీలతోకూడ,) మైధునంనకృతం=సంభోగముచేయకుండినను, అభక్ష్యం = భక్షింపఁదగనిది, నభక్షితం = భక్షింపఁబడక, మ్లేచ్ఛాన్నేఏవ = మ్లేచ్ఛులయన్నము మాత్రము, భక్షితే=భక్షింపఁబడుచుండఁగ, తదా=అప్పుడు, త్రిరాత్రేణ=మూఁడుదినములు (పాదకృచ్ఛ్రముచేయుట) చేత, శుద్ధిః=శుద్ధి, (కలుగుచున్నది.)

రజస్వలా యదా స్పృష్టా మ్లేచ్ఛేనాంత్యేనవా
పునః, త్రిరాత్రోపోషితా స్నాత్వా పంచ
గవ్యేన శుద్ధ్యతి. 31

రజస్వలా=రజస్వలస్త్రీ,మ్లేచ్ఛేన=మ్లేచ్ఛునిచేతఁగాని,అంత్యేనవాపునః=అంత్యజునిచేతగాని,యదాస్పృష్టా=ఎప్పుడుతాకఁబడినదో (అనిచెందలు), త్రిరాత్రోపోషితా=మూఁడుదినములుఉపవాసముచేసినదై, స్నాత్వా=స్నానముచేసి, పంచగవ్యేన=పంచగవ్యము (తిసికొనుట)చేత,శుద్ధ్యతి=శుద్ధిని పొందుచున్నది.

స్పృష్ట్వా రజస్వలాన్యోన్యం క్షత్రియాబ్రాహ్మణీ

తథా, త్రిరాత్రేణ విశుద్ధా స్యా ద్దేవలస్య వచో యథా. 32

రజస్వలా=రజస్వలయయిన, బ్రాహ్మణీ=బ్రాహ్మణస్త్రీ, క్షత్రియా=క్షత్రియస్త్రీ, అన్యోన్యం=ఒకరినొకరు, స్పృష్ట్వా=తాకి, దేవలస్య=దేవలునియొక్క, వచః యథా=వాక్యమురీతియెట్లో, తథా=ఆప్రకారము, త్రిరాత్రేణ=మూఁడుదినములు (ఉపవాసముచేయుట) చేతను, విశుద్ధా=శుద్ధురాలు, స్యాత్=అగుచున్నది.

స్పృష్ట్వా రజస్వలాఽన్యోన్యం బ్రాహ్మణీ శూద్రయాతథా, పంచరాత్రం నిరాహారా పంచగవ్యేన శుద్ధ్యతి. 33

రజస్వలా=రజస్వలయయిన స్త్రీలు, అన్యోన్యం=ఒకరినొకరు, స్పృష్ట్వా=తాకి, తథా=అటువలెనే, శూద్రయా=శూద్రురాలిచేత, బ్రాహ్మణీ=బ్రాహ్మణస్త్రీ(తాకఁబడినదై), పంచరాత్రం=అయిదుదినములు, నిరాహారా=ఉపవాసముచేసినదై పంచగవ్యేన=పంచగవ్యముతీసికొనుటచేతను, శుద్ధ్యతి=శుద్ధినిపొందుచున్నది.

బ్రాహ్మణ్యనశనం కుర్యాత్ క్షత్రియా స్నానమాచరేత్, సచేలం వైశ్యజాతీనాం నక్తం శూద్రే వినిర్దిశేత్. 34

బ్రాహ్మణీ=బ్రాహ్మణస్త్రీలు ఇరువురును, అనశనం కుర్యాత్=భోజనముచేయఁగూడదు. క్షత్రియా=క్షత్రియస్త్రీ, స్నానం=స్నానము, ఆచరేత్=చేయవలయును. వైశ్యజాతీనాం=వైశ్యులకు,

సచేలం=కట్టుకొనియుండిన వస్త్రములతోడ స్నానముచేయుట, శూద్రే=శూద్రజాతివిషయములో, నక్తం=రాత్రిభోజనమును, వినిర్దిశేత్=విధింపవలయును.

మ్లేచ్ఛానాం మేచ్ఛసంస్పర్శే మ్లేచ్ఛేన సహ సంస్థితిః, తదా సంవత్సరా దూర్ధ్వం త్రిరాత్రేణ విశుద్ధ్యతి. 35

మ్లేచ్ఛానాం=మ్లేచ్ఛులయొక్క భటులై, మ్లేచ్ఛసంస్పర్శః=మ్లేచ్ఛులనుతాకుట, మ్లేచ్ఛేనసహ=మ్లేచ్ఛులతోఁగూడ, సంస్థితిః=ఉండుట, (ఎప్పుడుకలుగుచున్నదో,) తదా=అప్పుడు, సంవత్సరాత్ ఊర్ధ్వం త్రిరాత్రేణ=ఒకసంవత్సరము, మూఁడుదినములు గడచుట చేత, విశుద్ధ్యతి=శుద్ధిని పొందుచున్నాఁడు.

మ్లేచ్ఛైర్హృతానాం చోరైర్వా కాంతారేషు ప్రవాసినామ్, భుక్త్వా భక్ష్య మభక్ష్యంవా క్షుధార్తేన భయేనవా. పునఃప్రాప్య స్వకందేశం చాతుర్వర్ణ్యస్య నిష్కృతిమ్. 36

మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, వా=లేక, చోరైః=చోరులచేతను, హృతానాం=కొట్టఁబడినవారిలో, కాంతారేషు=అడవులయందు, ప్రవాసినాం = నివసించువారిలో, క్షుధార్తేన=ఆఁకలిగొనుటగాని, భయేనవా=భయముచేతగాని, భక్ష్యం=భక్షింపఁదగిన వానినిగాని, అభక్ష్యంవా = భక్షింపఁదగనివానినిగాని, భుక్త్వా=తిని, పునః=తిరిగి, స్వకందేశం=తనదేశమును, ప్రాప్య=పొంది,

చాతుర్వర్ణ్యస్య = నాలుగువర్ణములవారికి, క్రింద చెప్పఁబోవు, నిష్కృతిం=ప్రాయశ్చిత్తమును (చేసికొనవలయును.)

కృచ్ఛ్ర మేకం చరే ద్విప్ర స్తదర్థం క్షత్రియ శ్చ
రేత్, పాదోనం చ చరే ద్వైశ్య శ్శూద్రః పాదే
న శుద్ధ్యతి. 37

విప్రః=బ్రాహ్మణుఁడు, ఏకంకృచ్ఛ్రః = ఒకకృచ్ఛ్రమును, చరేత్=చేయవలయును. క్షత్రియః = క్షత్రియుఁడు, తదర్థం= అందులో సగము (చేయవలయును.) వైశ్యః = వైశ్యుఁడు, పాదోనం = ముప్పాతిక (వ్రతమును), చరేత్ =చేయవలయును. శూద్రః = శూద్రుఁడు, పాదేన = పాతిక (కృచ్ఛ్రము) చేత, శుద్ధ్యతి=శుద్ధినిపొందుచున్నాఁడు.

గృహీతా స్త్రీ బలాదేవ మ్లేచ్ఛై ర్గుర్వీకృతా
యది, గుర్వ్యా న శుద్ధి మిచ్ఛంతి త్రిరాత్రేణ
విశుద్ధ్యతి. 38

మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేత, బలాత్ ఏవ=బలవంతముగ, గృహీతా స్త్రీ=తీసికొనఁబడిన స్త్రీ, గుర్వీకృతా యది=గౌరవింపఁబడినదైతే, గుర్వ్యాః=(అటుల) గౌరవింపఁబడినదానికి, శుద్ధిం=ప్రాయశ్చిత్తమును, నఇచ్ఛంతి=కోరరు. త్రిరాత్రేణ=మూఁడుదినములు(గడుచుట) చేత, శుద్ధ్యతి=శుద్ధినిపొందుచున్నది.

రూపా గర్భం విధత్తే యా మ్లేచ్ఛాత్కామా
దకామతః, బ్రాహ్మణీ క్షత్రియా వైశ్యా శూ

ద్రే వర్ణాంతరేఽపిచ, అభక్ష్యభక్షణం కుర్యా
త్తస్యాశ్శుద్ధిః కథం భవేత్. 39

బ్రాహ్మణీ=బ్రాహ్మణస్త్రీ, క్షత్రియా=క్షత్రియస్త్రీ వైశ్యా=
వైశ్యస్త్రీ, శూద్రే=శూద్రకులమునందుగాని, వర్ణాంతరేఽపిచ=ఇ
తరవర్ణములందుగాని, యోషా=స్త్రీ, అకామతః = (తన)ఇష్టము
లేకుండ, మ్లేచ్ఛాత్=మ్లేచ్ఛునివలన, కామాత్=మోహమువలనఁ
గాని, గర్భం=గర్భమును, విధత్తే = ధరించుచున్నది. అభక్ష్య
భక్షణం=తినఁగూడనివాని తినడమును, కుర్యాత్=చేయుచున్నది.
తస్యాః=దానికి, శుద్ధిః=శుద్ధి, కథం=ఏవిధముగా, భవేత్=కలుగును.

కృఛ్రం సాంతపనం శుద్ధిర్ఘృతైర్యోనేశ్చపాతన
మ్,గంగాసేతుమహాస్నానం త్రిభిర్వర్షైస్తుశుద్ధ్యతి.

సాంతపనంకృఛ్రం=సాంతపనము నెడి కృఛ్రము, ఘృ
తైః=నేతిచేతను, యోనేః=యోనియొక్క, పాతనం=(మష్టును)
తోపివేయుట, గంగాసేతుమహాస్నానం=గంగాసేతుమహాస్నాన
ము, శుద్ధిః=శుద్ధికరము, త్రిభిః=మూఁడు, వర్షైః=సంవత్సరము
లచేత, శుద్ధ్యతి=శుద్ధినిపొందుచున్నాడు.

అసవర్ణేన యో గర్భ స్త్రీణాం యోనౌ నిషి
చ్యతే,అశుద్ధా సా భవే న్నారీ యావ చ్ఛల్యం
న ముంచతి. 41

యః గర్భః=ఏగర్భము,అసవర్ణేన=అసవర్ణుని చేత, స్త్రీణాం=
స్త్రీలలో(దానియొక్క),యోని

బడుచున్నదో, సా నారీ=ఆ స్త్రీ, అశుద్ధా భవేత్=అశుద్ధురాలు అగుచున్నది. యావత్ శల్యం=(దేహములో) ఏముకనుండెడివఱకు, న ముంచతి=(అశుద్ధి) వదలదు.

స్వాజాతౌ వర్జయే త్తస్మా త్సంకరస్స్యా దతో
ఽన్యథా. 42

తస్మాత్=కనుక, స్వాజాతౌ=తనకంటె అన్యజాతులయందు, వర్జయేత్=(సంగమము) వర్జింపవలయును. అన్యథా=లేనియెడల, సంకరస్స్యాత్=(జాతి) సంకరము అగును.

గృహీతో యో బలా న్మ్లేచ్ఛైః పంచ ష ట్స ప్త
వాసమాః, దశాదివింశతిం యావ త్తస్య శుద్ధి ర్వి
ధీయతే, ప్రాజాపత్యద్వయం తస్య నిత్యం స్యా
ద్దినసంఖ్యయా, పున స్సంస్కారకరణ మేషా శు
ద్ధిః ప్రకీర్తితా. 43

యః=ఎవఁడు, మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, బలాత్=బలవంతముగా, పంచషట్సప్తవాసమాః=అయిదు ఆఱు ఏడు సంవత్సరములు. గృహీతః=తీసికొని పోఁబడుచున్నాఁడో, తస్య=వానికి, దశాదిః=పదిమొదలుకొని, వింశతిం యావత్=ఇఱువది (దినముల), వఱకు, శుద్ధిః=ప్రాయశ్చిత్తము, విధీయతే=విధింపఁబడియున్నది. తస్య=వానికి, దినసంఖ్యయా=దినసంఖ్యప్రకారము, ప్రాజాపత్యద్వయం=రెండుప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు, పునఃసంస్కారకరణం=

తిరిగిఉపనయనము, ప్రాయాత్ =(చేయఁదగినది) అగుచున్నది. ఏషా శుద్ధిః=ఈప్రాయశ్చిత్తము, ప్రకీర్తితా=చెప్పఁబడియున్నది.

తతఃపరంనాస్తిశుద్ధిః కృచ్ఛ్రమేవసహోషితే. 44

తతఃపరం=(ఏడుసంవత్సరముల) తరువాత, శుద్ధిః=ప్రాయశ్చిత్తము, నాస్తి=లేదు. సహోషితే=సహవాసముమాత్రముచేసితే, కృచ్ఛ్రంఏవ=కృచ్ఛ్రముమాత్రమే (చేయవలయును).

మ్లేచ్ఛైస్సహోషితోయస్తు పంచప్రభృతివింశతిః, వర్షాణి శుద్ధి రేషోక్తా తస్య చాంద్రాయణద్వయం. 45

యఃతు=ఎవఁడు, పంచప్రభృతివింశతివర్షాణి = అయిదు మొదలు ఇరువదిసంవత్సరములు, మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులతోను, సహోషితః=సహవాసముచేయుచున్నాఁడో, తస్య=వానికి, చాంద్రాయణద్వయం=రెండుచాంద్రాయణకృచ్ఛ్రములు, శుద్ధిఃఏవ=శుద్ధిగా, ఉక్తా=చెప్పఁబడియున్నది.

కక్షగుహ్యశిరశ్శ్మశ్రుభ్రూరోమపరికృంతనం, ప్రహృత్య పాణిపాదానాం నఖలోమతతీ శ్శుచిః.

కక్షగుహ్యశిరశ్శ్మశ్రుభ్రూరోమపరికృంతనం=చంక,మరుగుస్థానము, శిరస్సు, మీసము, కనుబొమలయొక్క వెంట్రుకలకౌరము (చేసికొని), పాణిపాదానాం = చేతులు పాదములయొక్క, నఖలోమతతీః=గోళ్లు వెంట్రుకలసముదాయమును, ప్రహృత్య=తీసివేసి, శుచిః = పరిశుద్ధుఁడగుచున్నాఁడు.

యో దాతుం న విజానాతి ప్రాయశ్చిత్తం ద్విజోత్తమః, శుద్ధిం దదాతి వా న్యస్మై తదా శుద్ధిస్సభాజనం. 47

యః ద్విజోత్తమః=ఏ బ్రాహ్మణుఁడు, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తమును, దాతుం=ఇచ్చుటకు, నజానాతి = తెలిసికొనలేడో (వాఁడు), అన్యస్మై=ఇతరులకొఱకు, శుద్ధిం= ప్రాయశ్చిత్తమును, దదాతి=ఇచ్చినట్టయితే, తదా=అప్పుడు, సభాజనం= (బ్రాహ్మణ) పూజ, శుద్ధిః=శుద్ధికి కారణము.

సభాయాం స్పర్శనే నైవ మ్లేచ్ఛేన సహ సంవిశేత్, కుర్యాత్స్నానం సచేలం తు దిన మేకమభోజనం. 48

సభాయాం = సభయందు, మ్లేచ్ఛేనసహ=మ్లేచ్ఛునితోఁగూడ, స్పర్శనేనఏవ=స్పర్శతోడ, సంవిశేత్ = కూడనుండినట్టయితే, సచేలం=కట్టుకొనిన వస్త్రములతోడ, స్నానం=స్నానమును, కుర్యాత్=చేయువలయును. ఏకందినం = ఒకదినము, అభోజనం=ఉపవాసము (చేయవలయును).

మాతా మ్లేచ్ఛత్వ మాగచ్ఛే త్పితరో వా కథంచన, అనూతక శ్చనష్టస్య దేవలస్య వచో యథా, మాతర శ్చ పరిత్యాజ్యాః పితర శ్చ తథామతః, తతః పితామహా శ్చైవ శేషపిండం తు నిర్వపేత్.

కథంచన = ఏప్రకారమయినను, మాతా=తల్లి, మ్లేచ్ఛ

త్వం=మ్లేచ్ఛత్వమును, అగచ్ఛేత్ = పొందినట్టయితే, వా=లేక, పితరః=తండ్రులు (మ్లేచ్ఛత్వమును పొందినట్టయితే) నష్టస్య = అటువంటి చనిపోయినవానియొక్క (బంధుజనము), అసూతి కాః = సూతకములేనివారుగా (ఉండవలయును). మాతరః చ= తల్లులు, పితరః=తండ్రులు, పితామహాః=తాతలు, పరిత్యాజ్యాః= త్యాగార్హులు, సుతః తు=కొమరుఁడు, తతః = అనంతరము, శేష పిండం=మిగిలినవారి, (తాతకుపైఁబడ్డవారి,) పిండమును, దేవలస్య వచః=దేవలఋషివాక్కు, యథా=ఎట్లో, తథా=అటుల, నిర్వ పేత్ =వేయవలయును.

స్త్రీణాం చైవ తు శూద్రాణాం పతితానాం త
థైవ చ, పంచగవ్యం న దాతవ్యం దాతవ్యం
మంత్రవర్జితమ్. ౯౦

స్త్రీణాం చ=స్త్రీలకు, శూద్రాణాం తు=శూద్రులకు, తథా ఏవ= అటువలెనే, పతితానాం ఏవ=పతితులకు, పంచగవ్యం = పంచ గవ్యము, న దాతవ్యం=(మంత్రపూర్వకముగా) ఇయ్యఁగూడదు. మంత్రవర్జితం=అమంత్రకముగా, దాతవ్యం=ఇయ్యఁదగినది.

కృపయా పుణ్యతీర్థేషు స్నాతవ్యమితి తాన్వదేత్.

పుణ్యతీర్థేషు = పుణ్యతీర్థములయందు, స్నాతవ్యం ఇతి = స్నానముచేయవలయునని, తాన్ = వారిఁజూచి, కృపయా= కరుణతోడ, వదేత్=చెప్పవలయును.

వరుణో దేవతామాత్రే గోమయే హవ్యవాహనః,

సోమః క్షీరే దధ్ని వాయుః ఘృతే హరి రుదా
హృతః. 52

మూత్రే=గోమూత్రమునందు, వరుణోదేవతా = వరుణదేవుఁడు, గోమయే=గోమయమునందు, హవ్యవాహనః = అగ్ని, క్షీరే=పాలయందు, సోమః=చంద్రుఁడు, దధ్ని=పెరుగునందు, వాయుః = వాయుదేవుఁడు, ఘృతే=నేతియందు, హరిః= విష్ణువు, ఉదాహృతః = (ఉన్నారని) చెప్పఁబడియున్నారు.

గోమూత్రం తామ్రవర్ణాయాం శ్వేతాయాం
చైవ గోమయమ్, పయఃకాంచనవర్ణాయాం నీలి
కాయాశ్చ గోర్దధి. ఘృతం వై కృష్ణవర్ణాయాః
విభక్తి ర్వర్ణగోచరా, ఉదకం సర్వవర్ణం తు కస్య
వర్ణస్య గృహ్యతే. 53

తామ్రవర్ణాయాం=రాగివన్నెఁగల ఆవు యందు, గోమూత్రం=గోమూత్రము, శ్వేతాయాంచైవ=తెల్లని ఆవులయందు, గోమయం = గోమయము, కాంచనవర్ణాయాం = బంగారపు వర్ణముగల ఆవు యందు, పయః=పాలు, నీలికాయాశ్చ = నీల వర్ణముగల, గోః=ఆవుయొక్క, దధి=పెరుగు, కృష్ణవర్ణాయాః = నల్లనివర్ణముగల ఆవువలన, ఘృతం = నెయ్యి, గృహ్యతేవై = గ్రహింపఁబడవలయును. ఉదకం=ఉదకము, కస్యవర్ణస్య=ఏవర్ణపుది, (అనిన,) సర్వవర్ణం = అన్నివర్ణములుగలది, (అనఁగా ఏవర్ణము ఉదకమునైనను గ్రహింపవచ్చును.) వర్ణగోచరా=ఇది వర్ణవిషయకమయిన, విభక్తిః=విభాగక్రమముగ.

షాణ్మాత్రికం తు గోమూత్రం గోమయం తు కుశోదకం, త్రిమాత్రికం ఘృతం క్షీరం దధి స్యాద్దశమాత్రికం. 54

గోమూత్రం=గోమూత్రము, గోమయంచ=గోమయము, కుశోదకం=కుశోదకము, షాణ్మాత్రికం=ఆఱుమాత్రలయెత్తుకలదిగాను, ఘృతం=నెయ్యి, క్షీరం=పాలు, త్రిమాత్రికం=మూఁడుమాత్రలయెత్తుగలదిగాను, దధి = పెరుగు, దశమాత్రికం = పదిమాత్రలయెత్తుగలదిగాను, స్యాత్=ఉండవలయును.

వ్రతే తు సర్వవర్ణానాం పంచగవ్యం తు సంఖ్యయా, ప్రాయశ్చిత్తం తు గోమూత్రం దాతవ్యం బ్రాహ్మణైస్సహ. 55

సర్వవర్ణానాం=అన్నివర్ణములవారికి, వ్రతేతు=వ్రతకాలమందు, సంఖ్యయా=(పైనఁజెప్పిన) సంఖ్యచేతను కలుపఁబడిన, పంచగవ్యం = పంచగవ్యము, గోమూత్రం=గోమూత్రము, ప్రాయశ్చిత్తంతు=ప్రాయశ్చిత్తముగా, బ్రాహ్మణైస్సహ=బ్రాహ్మణులను దగ్గరనుంచుకొని, దాతవ్యం=ఇయ్యఁదగినది.

అన్యథా దాపయేద్యస్తు ప్రాయశ్చిత్తీ భవేద్ద్విజః. 56

అన్యథా=వేఱుగా, యః=ఎవఁడు, దాపయేత్ = (ప్రాయశ్చిత్తమును) ఇప్పించున్నాఁడో, ద్విజః=(ఆ) బ్రాహ్మణుఁడు, ప్రాయశ్చిత్తీ=ప్రాయశ్చిత్తార్హుఁడు, భవేత్=అగుచున్నాఁడు.

కపిలాయాశ్చ గోర్దుగ్ధ్వా ధారోష్ణం యః
పయః పిబేత్, ఏష వ్యాసకృతః కృఛ్రశ్శ్వపాక
మపి శోధయేత్. 57

కపిలాయాః=కపిలవర్ణముగల, గోః=ఆవును, దుగ్ధ్వా = పిదికి, ధారోష్ణంపయః=ఉష్ణధారారూపకమైనపాలను, యః = ఎవఁడు, పిబేత్=త్రాగుచున్నాఁడో, శ్వపాకంఅపి=(అటువంటి) కుక్కమాంసముపచనముచేయు (అతనికితుల్యుఁడైన) వానినిఁ గూడ, ఏషః=ఈ, వ్యాసకృతః = వ్యాసనిర్మితమైన, కృఛ్రః= కృఛ్రము, శోధయేత్=పరిశుద్ధముచేయును.

తిలహోమం తు కుర్వీత జపం కుర్యాదతంద్రితః,
విష్ణోరరాటమంత్రేణ ప్రాయశ్చిత్తీ విశుధ్యతి.

ప్రాయశ్చిత్తీ=ప్రాయశ్చిత్తముచేసికొనువాఁడు, తిలహోమంతు = నువ్వులతోడహోమమును, కుర్వీత = చేయవలయును. అతంద్రితః=పాలుమాలికలేనివాఁడై, జపం = జపమును, కుర్యాత్=చేయవలయును. విష్ణోరరాటమంత్రేణ = విష్ణోరరాటమంత్రమను మంత్రముచేత, విశుధ్యతి=శుద్ధిని పొందుచున్నాఁడు.

బహునాఽత్ర కిముక్తేన తిలహోమో విధీయతే,
తిలాన్ దత్వా తిలాన్ భుక్త్వా కుర్వీతాఘనిబ
ర్హణం. 59

బహునా=అధికముగా, ఉక్తేన=చెప్పుటచేతను, కిం = ఏమి (లాభము), తిలహోమః=తిలహోమము, విధీయతే=విధింపఁబడుచున్నది. తిలాన్=నువ్వులను, దత్వా=దానము చేసి,

తిలాన్=తిలలను, భుక్త్వా=తిని, అఘనిబర్హణం=పాప నిరసన
మును, కుర్వీత=చేయవలయును.

సంపాదయంతి యే విప్రాః స్నానం తీర్థం ఫలం
తపః, సంపాదీ క్రయతే పాపం తస్య సంపద్యతే
ఫలం. 60.

యే విప్రాః=ఏబ్రాహ్మణులు, స్నానం = స్నానము,
తీర్థం = తీర్థము, తపః = తపస్సు, ఫలం = ప్రధానముగా,
సంపాదయంతి=సంపాదించుచున్నారో (వారిలో ఎవఁడైనను),
సంపాదీ=(పైనచెప్పినఁదపస్సు మొదలయినదానిని) సంపాదించిన
వాఁడు, క్రయతే= (ఎవనికి) విక్రయించుచున్నాడో, (వానికి)
తస్య=వానియొక్క, పాపం=పాపము, సంపద్యతే=ప్రాప్తమగు
చున్నది. ఫలం=(అమ్మినవానియొక్క) పుణ్యము (కొన్నవానికి
ప్రాప్తమగుచున్నది).

ప్రాయశ్చిత్తం సమాఖ్యాతం యథోక్తం దేవలే
న తు, ఇతరేషా మృషీణాం చ నాన్యథా తత్సు
భాషితం. 61

టీ. దేవలేన=దేవలునిచేత, యథోక్తం=ఎటుల చెప్పఁ
బడినదో (అటులను,) ఇతరేషాంఋషీణాంచ = ఇతరఋషుల
యొక్క (వచనముల ననుసరించియు), ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చి
త్తవిధి, సమాఖ్యాతం = చెప్పఁబడినది. తత్=అది, అన్యథా=
వేఱుగా, న సుభాషితం=చెప్పఁబడలేదు.

సువర్ణదానంగోదానంభూమిదానం గవాదికమ్,
విప్రేభ్యస్సంప్రయచ్ఛేత ప్రాయశ్చిత్తీవిశుద్ధయే.

ప్రాయశ్చిత్తీ = ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనువాఁడు,

సువర్ణదానం = హిరణ్యదానమును, గోదానం = గోదానమును, భూమిదానం=భూమిదానమును, గవాదికం=వృషభము మొదలైనవానిని, విప్రేభ్యః=బ్రాహ్మణులకొఱకు, సంప్రయచ్ఛేత=ఇయ్యవలయును. విశుద్ధ్యతి=(ఇటులనిచ్చిన) శుద్ధినిపొందుచున్నాఁడు.

పంచాహాత్సహవాసేన సంభాషణసహాసనైః,
సంప్రాశ్యపంచగవ్యంతు దానందత్వావిశుద్ధ్యతి.

పంచాహాత్ = అయిదుదినములు, సంభాషణసహాసనైః=సంభాషణ సహాసనములచేత, సహవాసేన = సహవాసము చేయుటచేత, పంచగవ్యంతు=పంచగవ్యమును, సంప్రాశ్య=త్రాగి, దానందత్వా = దానము నిచ్చి, విశుద్ధ్యతి = శుద్ధుఁడు అగుచున్నాఁడు.

క్రమాదేకద్విచతురాన్ వాసరాన్ సంవసేద్యది, మ్లేచ్ఛవాసం ద్విజశ్రేష్ఠః క్రమతే ద్రవ్యయోగతః. ఏకాహేన తు గోమూత్రం ద్విఅహేనతు గోమయం, త్రిఅహే క్షీరసంయుక్తం చతుర్థే దధిసంస్కృతం. పంచమే ఘృతసంపూర్ణం పంచగవ్యం ప్రదాపయేత్. 64

ద్విజశ్రేష్ఠః = (ఏ) బ్రాహ్మణుఁడు, ద్రవ్యయోగతః= ద్రవ్యాశచేత, మ్లేచ్ఛవాసం=మ్లేచ్ఛసహవాసమును, క్రమతే= పొందుచున్నాఁడో (వాఁడు), ఏకద్విచతురాన్=ఒకటి రెండు (మూఁడు) నాలుగు, వాసరాన్=వాసరములు, సంవసేత్ యది= సహవాసము చేసినట్లైతే, క్రమాత్=వరుసగా, గోమూత్రం= గోమూత్రమును, ఏకాహేన= ప్రథమదినమునందు, గోమయం= గోమయము (గోమూత్రమును), ద్విఅహేన=రెండవదినమునం

దు, త్ర్యహే=మూఁడవదినమందు, క్షీరసంయుక్తం = క్షీరముతోఁ జేరిన (గోమూత్రగోమయములను), చతుర్థే=నాలవదినమునందు, దధిసంస్కృతం = పెరుగుతోఁ జేరిన (గోమూత్రాదులను), పంచమే=ఐదవదినమునందు, ఘృతసంపూర్ణం= నెయ్యితో నిండిన, పంచగవ్యం=పంచగవ్యమును, ప్రాపయేత్ =ఇయ్యవలయును.

పంచసప్తదశాహాని పంచాదశ చ వింశతిమ్, సం
వాసేన ప్రవక్ష్యామి దేహశుద్ధిం ద్విజన్మనామ్.

పంచసప్తదశాహాని = అయిదు, ఏడు, పదిదినములు, పంచాదశ చ వింశతిం=పదిహేను ఇరువదిదినములు, సంవాసేన= సహవాసము చేయుటచేత, ద్విజన్మనాం=బ్రాహ్మణులకుఁ (గలిగిన పాపనివృత్తికొఱకు), దేహశుద్ధిం = దేహశుద్ధిని, ప్రవక్ష్యామి= చెప్పెదను.

పంచగవ్యం ప్రదేయంస్యాత్ పాదకృఛ్రం దశా
హికే, పంచ వా పంచగవ్యం స్యాత్ పంచ
గవ్యంపునశ్చరేత్, పరాకం పంచదశదినే వింశే
కృఛ్రం సమాచరేత్. 66

పంచగవ్యం = పంచగవ్యము, ప్రదేయం = ఇయ్యఁదగినది, స్యాత్ =అగుచున్నది. దశాహికే=పదియవదినమునందు, పాదకృఛ్రం = పాదకృఛ్రమును (చేయవలయును). పంచవా = అయిదుదినములు, పంచగవ్యం = పంచగవ్యము, స్యాత్ = (ఇయ్యఁదగినదిగా) అగుచున్నది. పంచగవ్యం=పంచగవ్యమును, పునః=తిరిగి, చరేత్ =త్రాగవలయును. పంచదశదినే=పదునైదవ దినమునందు, పరాకం=పరాకకృఛ్రమును, వింశే=ఇరువదియవ దినమందు, కృఛ్రం=కృఛ్రమును, సమాచరేత్ =చేయవలయును.

ఉదరం ప్రావిశే ద్యస్య పంచగవ్యం విధానతః,
యత్కించిద్దుష్కృతంతస్యసర్వంనశ్యతిదేహినః.

విధానతః = శాస్త్రప్రకారము, పంచగవ్యం = పంచగవ్యము, యస్య=ఎవనియొక్క, ఉదరం = ఉదరమును, ప్రావిశేత్ = ప్రవేశించుచున్నదో, తస్య=ఆ, దేహినః=ప్రాణియొక్క, దుష్కృతం=పాపము, యత్ కించిత్ =ఏమియున్నదో, సర్వం = యావత్తు, నశ్యతి=నశించుచున్నది.

పంచసప్తదశాహాని ద్వాదశాహాని వింశతిః,
మ్లేచ్ఛైర్నీతస్యవిప్రస్య పంచగవ్యం విశోధనమ్.

పంచసప్తదశాహాని = అయిదు, ఏడు, పదిదినములు, ద్వాదశాహాని=పండ్రెండు దినములు, వింశతిః=ఇరువదిదినములు, మ్లేచ్ఛైః=మ్లేచ్ఛులచేతను, నీతస్య=తీసికొనిపోఁబడిన, విప్రస్య=బ్రాహ్మణునికి, పంచగవ్యం=పంచగవ్యము, విశోధనం=శుద్ధికరము.

నపంచగవ్యాత్పరమం పవిత్రమిహావిద్యతే,విప్ర
పత్న్యాస్తత స్తస్య ప్రాయశ్చిత్త మిదం మతమ్.

పంచగవ్యాత్ = పంచగవ్యమునకంటె, పరమం = శ్రేష్ఠమైన, పవిత్రం=పరిశుద్ధికరము, ఇహ = ఈలోకమునందు, నవిద్యతే=లేదు. తతః=అందువలన, విప్రపత్న్యాః=బ్రాహ్మణునిభార్యకు, తస్య=వానికి, బ్రాహ్మణునికి, ఇదం=ఈ, ప్రాయశ్చిత్తం=ప్రాయశ్చిత్తము, మతం=శాస్త్రసమ్మతము.

దేవలధర్మశాస్త్రము సమాప్తము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల, రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్.—1917.